

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

دستورالعمل معاملات بازار ارز تجاری

مرکز مبادله ارز و طلای ایران

باسمه تعالی

«دستورالعمل معاملات بازار ارز تجاری مرکز مبادله ارز و طلای ایران»

در راستای اجرای بند (۹) ماده (۳) دستورالعمل اجرایی مرکز مبادله ارز و طلای ایران، مصوب ۱۴۰۳/۰۵/۳۰ کمیسیون ارز، «دستورالعمل معاملات بازار ارز تجاری مرکز مبادله ارز و طلای ایران» به شرح زیر تصویب می‌گردد.

فصل اول) تعاریف و کلیات

ماده (۱) اصطلاحات و واژگان به کاررفته در این دستورالعمل دارای معانی مشروح زیر است:

- ۱) **بانک مرکزی:** بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.
- ۲) **مرکز مبادله:** شرکت مرکز مبادله ارز و طلای ایران (سهامی خاص).
- ۳) **مؤسسه اعتباری:** بانک و مؤسسه اعتباری غیربانکی که دارای اجازه‌نامه عملیات ارزی از بانک مرکزی یا دارای مجوز خاص از بانک مرکزی می‌باشد.
- ۴) **متقاضی فروش:** بانک مرکزی، صادرکننده، سرمایه‌گذار خارجی و سایر اشخاصی که حسب مقررات ارزی بانک مرکزی و این دستورالعمل واجد صلاحیت فروش ارز هستند.
- ۵) **متقاضی خرید:** بانک مرکزی، واردکننده و سایر اشخاصی که حسب مقررات ارزی بانک مرکزی و این دستورالعمل واجد صلاحیت خرید ارز هستند.
- ۶) **سامانه:** سامانه‌ی معاملاتی ارز تجاری مرکز مبادله.
- ۷) **جلسه معاملاتی:** بازه زمانی‌ای در روز است که سفارش‌گذاری و تطابق سفارش‌ها در آن انجام می‌شوند.
- ۸) **نماد معاملاتی:** مشخصات دارایی مورد معامله.
- ۹) **دارایی مورد معامله:** کلیه ارزهای قابل معامله در سامانه.
- ۱۰) **مجوز:** درخواست خرید/فروش ثبت شده در سامانه توسط مؤسسه اعتباری.
- ۱۱) **سفارش:** سفارش خرید/فروش ثبت شده در هسته معاملات سامانه.
- ۱۲) **زمان تحقق معامله:** زمانی است که سفارش خرید با یک یا چند سفارش فروش منطبق و معامله منعقد می‌شود.
- ۱۳) **پایاپای:** فرآیندی است که در نتیجه آن، خالص عملیات خرید و فروش ارز هر مؤسسه اعتباری به صورت بدهکار یا بستانکار مشخص می‌شود.
- ۱۴) **حساب واسط:** حساب مرکز مبادله است که جهت تسویه ریالی مبلغ و کارمزد معاملات موضوع این دستورالعمل استفاده می‌شود.
- ۱۵) **حساب وکالتی:** حساب متقاضی خرید نزد مؤسسه اعتباری است که به واسطه وکالتنامه به مرکز مبادله، وکالت داده می‌شود که وجوه لازم برای سفارش‌ها را در آن حساب مسدود و پس از انجام معامله، جهت تسویه اصل معامله و کارمزدها استفاده کند.

۱۶) امضای الکترونیک: موضوع بند (ی) ماده (۲) قانون تجارت الکترونیکی مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۱۷ با اصلاحات و الحاقات بعدی مبنی بر هر نوع علامت منضم شده یا به نحو منطقی متصل شده به داده پیام است که برای شناسایی امضاکننده داده پیام مورد استفاده قرار می‌گیرد.

ماده ۲) واردکنندگان دارای مجوز معتبر از محل تأمین مرکز مبادله ارز و طلا باید به عنوان متقاضی خرید از طریق مؤسسه اعتباری در بستر مرکز مبادله اقدام به تأمین ارز نمایند.

ماده ۳) صادرکنندگان، سرمایه‌گذاران خارجی، دارندگان ارزهای قابل عرضه تحت سرفصل‌های فروش ارز از محل مازاد پروانه صادراتی، پیش‌دریافت ارزی و سایر سرفصل‌های مورد تأیید بانک مرکزی در چارچوب مقررات ناظر بر برگشت ارز حاصل از صادرات و سایر مقررات مرتبط، می‌توانند به عنوان متقاضی فروش، از طریق مؤسسه اعتباری، ارز خود را در بستر مرکز مبادله به فروش رسانند.

ماده ۴) بانک مرکزی می‌تواند در سامانه به صورت مستقیم یا غیرمستقیم (از طریق مؤسسه اعتباری) به عنوان متقاضی خرید یا متقاضی فروش اقدام به خرید و فروش ارز نماید.

ماده ۵) مؤسسه اعتباری به عنوان کارگزار متقاضی خرید و متقاضی فروش می‌تواند در سامانه اقدام به خرید و فروش ارز نماید.

فصل دوم) وظایف و تعهدات

ماده ۶) مؤسسه اعتباری مکلف است تمام تعهدنامه‌ها و قراردادهای مندرج در سامانه را تأیید و امضای الکترونیک نماید.

ماده ۷) مؤسسه اعتباری طبق ضوابط بانک مرکزی حداکثر به میزان «مانده ارز تحویل‌شده به خود» توسط متقاضی فروش، تحت نماد مندرج در سامانه، مجاز به سفارش‌گذاری برای فروش است.

ماده ۸) سقف سفارش‌گذاری برای خرید به میزان «مانده مجوز خرید صادر شده توسط بانک مرکزی به‌علاوه کارمزدهای ارزی متعلقه» و «مانده ریال واریز شده به کیف پول ریالی مؤسسه اعتباری یا مانده ریال حساب وکالتی معرفی شده» هر کدام کمتر باشد، است.

ماده ۹) متقاضی خرید مکلف است پس از وصول حواله ارزی توسط ذی‌نفع نهایی، دریافت ارز را طی ۲۴ ساعت کاری ثبت و تأیید نماید.

ماده ۱۰) مؤسسه اعتباری با اخذ مجوز فروش ارز در سامانه موجود بودن ارز را ضمانت نموده و در صورت تطابق سفارش فروش، متعهد به کارسازی ارز موضوع معامله است. تمامی مسئولیت‌های ناشی از مغایرت، عدم موجودی ارز به میزان اعلامی و عدم کارسازی ارز برعهده مؤسسه اعتباری است.

ماده ۱۱) مؤسسه اعتباری متقاضی خرید مکلف است امکان انتقال ارز به حساب ذینفع نهایی را تا پیش از سفارش‌گذاری، بررسی و حصول اطمینان نماید. سفارش‌گذاری در سامانه به‌منزله تأیید و احراز شرایط کارسازی حواله ارزی موضوع معامله تلقی شده و مؤسسه اعتباری متقاضی خرید متعهد به کارسازی وجه به ذینفع نهایی است.

ماده ۱۲) مؤسسه اعتباری موظف است پس از کارسازی حواله ارزی موضوع معامله، پرداخت وجه را ظرف ۲۴ ساعت کاری ثبت و اعلام نماید.

فصل سوم) فرآیند معامله

- ماده ۱۳) معاملات دارایی مورد معامله با رعایت ضوابط این دستورالعمل، از طریق سامانه انجام و سفارش گذاری در هر نماد معاملاتی صرفاً در دامنه مجاز نوسان قیمت انجام می شود.
- ماده ۱۴) مؤسسه اعتباری مجاز است تا سقف مانده مجوز فروش در سامانه اقدام به سفارش گذاری برای فروش نماید. پس از سفارش گذاری، معادل ارز سفارش از مجوز تا پایان جلسه معاملاتی مسدود می شود.
- ماده ۱۵) مؤسسه اعتباری موظف است پیش از سفارش گذاری برای خرید در سامانه، معادل ریالی ارزش معامله بر اساس قیمت سفارش هر نماد معاملاتی و کارمزدهای متعلقه را در کیف پول ریالی خود تأمین یا در حساب وکالتی مسدود نماید. پس از سفارش گذاری، وجه مذکور در کیف پول ریالی مؤسسه اعتباری یا حساب وکالتی تا پایان جلسه معاملاتی مسدود می شود.
- ماده ۱۶) لغو سفارش صرفاً تا پیش از پایان مهلت سفارش گذاری امکان پذیر است.
- ماده ۱۷) الگو و نحوه تطابق سفارش ها براساس شیوه نامه ای که به تصویب کمیسیون ارز می رسد، انجام می شود.

فصل چهارم) پایاپای و تسویه

- ماده ۱۸) مرکز مبادله، اطلاعات معامله را پس از تطابق سفارش ها در اختیار مؤسسه اعتباری قرار می دهد.
- ماده ۱۹) در صورت تطابق سفارش و تحقق معامله، وجه ریالی مسدود شده در کیف پول ریالی مؤسسه اعتباری/حساب وکالتی پس از کسر کارمزدهای ریالی تعیین شده به حساب متقاضی فروش منتقل می شود.
- ماده ۲۰) اتاق پایاپای نسبت به محاسبه و پایاپای سازی تعهدات ارزی متقابل مؤسسات اعتباری نسبت به یکدیگر اقدام می نماید و مراتب را جهت تسویه و کارسازی به مؤسسات اعتباری اعلام می کند. در این صورت کیف ارزی معاملات مؤسسه اعتباری در اتاق پایاپای به میزان وجه معامله، بدهکار یا بستانکار می شود.
- ماده ۲۱) در صورت بدهکاری مؤسسه اعتباری بر اساس عملیات اتاق پایاپای، آن مؤسسه موظف است حداکثر ظرف مدت ده (۱۰) روز کاری پس از روز پایاپای، مبلغ ارز را بر اساس توافق طرفین به حساب اعلامی مؤسسه اعتباری متقاضی خرید کارسازی (منظور از کارسازی، صدور دستور پرداخت است). نموده و ظرف مدت ۲۴ ساعت کاری در سامانه درج نماید. مؤسسه اعتباری متقاضی خرید نیز موظف است دریافت ارز را ظرف مدت ۲۴ ساعت کاری تأیید/رد نماید.
- تبصره) مسئولیت کلیه تبعات ناشی از عدم اعتبار حساب مقصد معرفی شده برعهده مؤسسه اعتباری متقاضی خرید است.
- ماده ۲۲) مؤسسه اعتباری متقاضی خرید موظف است حداکثر ظرف مدت بیست (۲۰) روز کاری از زمان تحقق معامله یا ده (۱۰) روز کاری پس از دریافت ارز، هرکدام کمتر بود، حواله مذکور را به حساب معرفی شده توسط متقاضی خرید کارسازی و از زمان کارسازی تا ۲۴ ساعت کاری پس از آن در سامانه ثبت و اعلام نماید.
- تبصره) مؤسسات اعتباری مکلفند ضمن تأیید و امضای توافقی نامه با مرکز مبادله، هرگونه اختیار و اجازه لازم را در خصوص موضوع این ماده به مرکز مبادله اعطاء نمایند.
- ماده ۲۳) سازوکار پایاپای براساس شیوه نامه ای که به تصویب کمیسیون ارز می رسد، انجام می شود.

فصل پنجم) کارمزدها

- ماده ۲۴) حداکثر میزان کارمزدهای نقل و انتقالات و تبدیلات ارزی و کارمزدهای ریالی ارائه خدمات عاملیت و کارگزاری مؤسسات اعتباری توسط بانک مرکزی اعلام می‌شود.
- ماده ۲۵) کارمزدهای ناشی از نقل و انتقال و تبدیلات ارزی به عهده متقاضی خرید است که به صورت ارزی محاسبه، به سفارش اضافه و به صورت ارزی تسویه می‌شود.
- ماده ۲۶) کارمزد مرکز مبادله بابت هر معامله معادل یک در هزار (۰/۰۰۱) ارزش ریالی آن از هریک از طرفین معامله دریافت می‌شود.
- تبصره) معاملات بانک مرکزی مشمول کارمزدهای موضوع این ماده نیست.

فصل ششم) مقام ناظر بازار و مرجع حل اختلاف

- ماده ۲۷) مقام ناظر بر عملیات مرکز مبادله، «اداره پایش بازار ارز» بانک مرکزی است. تفکیک وظایف سیاست‌گذار، ناظر و مجری (مرکز مبادله)، مشتمل بر تعیین دامنه مجاز نوسان، انتشار نرخ، نحوه محاسبه قیمت پایه، بازه زمانی جلسه معاملاتی، ایجاد/لغو محدودیت خرید و فروش مؤسسات اعتباری و بازرگانان در سامانه، جلوگیری از تطبیق سفارش‌ها حسب شرایط بازار و ضرورت، تعیین سقف مجاز خرید و فروش در سامانه، دستور توقف انجام معامله در یک یا چند نماد معاملاتی و یا تمامی معاملات و سایر موارد، به موجب شیوه‌نامه‌ای است که به تصویب کمیسیون ارز بانک مرکزی می‌رسد.
- ماده ۲۸) مرکز مبادله می‌تواند در صورت وقوع بروز اختلالات فنی و سامانه‌ای با هماهنگی با مقام ناظر، انجام معامله در یک یا چند نماد معاملاتی و یا تمامی معاملات را به مدت محدود یا نامحدود، متوقف نماید.
- ماده ۲۹) هرگونه تغییر در جلسه معاملاتی، توسط مرکز مبادله اطلاع‌رسانی می‌شود.
- ماده ۳۰) مرکز مبادله می‌تواند در صورت وقوع اشتباه یا خطای معاملاتی ناشی از اشکال فنی سامانه، سفارش‌های ثبت‌شده در سامانه را حذف یا از تطابق آن‌ها با یکدیگر جلوگیری نماید.
- ماده ۳۱) بانک مرکزی با تعیین ضوابط ناظر بر موقعیت‌های باز و رتبه‌بندی مؤسسات اعتباری، می‌تواند سفارش‌گذاری توسط مؤسسه اعتباری در سامانه را محدود و یا مسدود نماید.
- ماده ۳۲) به منظور حل و فصل اختلافات ایجاد شده میان مؤسسات اعتباری در فرآیند انجام، تسویه و پایاپای معاملات، کمیته داوری رسیدگی به اختلافات در مرکز مبادله تشکیل می‌شود.
- ماده ۳۳) ترکیب اعضای کمیته داوری رسیدگی به اختلافات به شرح زیر می‌باشد:
- ۱) یکی از مدیران ارزی بانک مرکزی به عنوان رئیس کمیته داوری به انتخاب معاون ارزی بانک مرکزی،
 - ۲) مدیرعامل مرکز مبادله،
 - ۳) یک کارشناس خبره ارزی به انتخاب معاون ارزی بانک مرکزی.
- ماده ۳۴) تصمیمات کمیته داوری رسیدگی به اختلافات برای طرفین دعوا قطعی و لازم‌الاجرا است.
- ماده ۳۵) در صورت استنکاف هریک از طرفین دعوا از تصمیمات کمیته داوری رسیدگی به اختلافات، موضوع به معاونت ارزی بانک مرکزی اعلام تا اقدامات لازم برای اعمال اقدامات تنبیهی و نظارتی انجام شود.

ماده ۳۶) نحوه برگزاری جلسات، نحوه اتخاذ تصمیمات، زمان رسیدگی، نحوه ابلاغ و پیگیری تصمیمات کمیته داوری رسیدگی به اختلافات و هزینه داوری، به موجب شیوه‌نامه‌ای خواهد بود که پس از تأیید هیئت مدیره مرکز مبادله به تصویب کمیسیون ارز می‌رسد.

فصل هفتم) سایر موارد

ماده ۳۷) مرکز مبادله و اشخاص مشمول این دستورالعمل (مؤسسه اعتباری، متقاضی خرید و متقاضی فروش) متعهد و ملتزم به رعایت کلیه قوانین و مقررات جاری کشور و ضوابط ابلاغی بانک مرکزی هستند.

این دستورالعمل مشتمل بر (۳۷) ماده و (۳) تبصره وفق رأی شماره ۱۶/۱۳ مورخ ۱۴۰۳/۰۷/۲۸ و اصلاحات آن در جلسه مورخ ۱۴۰۴/۰۲/۰۱ کمیسیون ارز بانک مرکزی به تصویب رسید.